

ВІДГУК
офіційного опонента доктора юридичних наук, професора
Соболя Євгена Юрійовича на дисертацію
Рощупкіна Сергія Вікторовича
«Адміністративна відповідальність за порушення встановлених законом
обмежень щодо одержання подарунків», подану на здобуття наукового
ступеня кандидата юридичних наук (за спеціальністю 12.00.07 –
адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право)

Вивчення змісту дисертації, автореферату дисертації та наукових праць Рощупкіна Сергія Вікторовича дає підстави зробити висновок про актуальність обраної теми, достатній ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень та висновків, що виносяться на захист, їх практичну значущість, а також про глибокий аналіз питань, пов'язаних із антикорупційними обмеженнями щодо подарунків.

Обрана дисертантом тема для дослідження є дійсно актуальною і торкається широкого кола питань адміністративного права. У державі, яка прагне стати демократичною та правовою, правоохоронні органи зобов'язані бути авторитетними, самостійними, незалежними та дієвими. Досягнути цього можливо лише за умови подальшого розвитку основних інститутів демократичної правової держави, реформування національної правоохоронної системи загалом, та системи протидії корупції зокрема.

Україна в ракурсі історичного розвитку та неоднозначної геополітичної ситуації увібрала в себе як сучасні перспективні віяння до удосконалення та репрезентації сучасної демократичної держави, та водночас атавізми колишньої радянської епохи. Одним з таких рудиментів залишається корупція в усіх її проявах. Саме вона є одним з найвагоміших дискредитуючих чинників, що впливає на побудову справедливого громадянського суспільства. Це, в свою чергу, зумовлює постійну роботу над удосконаленням політичних інституцій в контексті боротьби з корупційними правопорушеннями та правопорушеннями, пов'язаними з корупцією.

Корупція сьогодні набула різних форм та знаходить своє відображення не тільки через явне вчинення корупційних правопорушень (хабарництво,

26 06 2019 2019 р.
7 аркушів:
додаток —

зловживання службовим становищем, вимагання, торгівля впливом, вимагання), але й через вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією, і Україна не є виключенням в цьому випадку.

Як свідчить положення ст.7 (b) Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку, прийнятому Генеральною Асамблеєю ООН 17 грудня 1979 р.«....хоча поняття корупції має визначатися відповідно національним правом, слід розуміти, що воно охоплює до виконання чи невиконання якоїсь дії при виконанні обов'язків або через цих обов'язків в результаті необхідних або прийнятих подарунків, обіцянок або стимулів або їх незаконне отримання кожного разу, коли має місце така дія або бездіяльність».

Таким чином, вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією, мають безпосередній вплив на формування корупційного середовища, так званого сприятливого «корупційного клімату».

Автор вдало визначив завдання, необхідні для актуалізації цієї проблематики:

- визначити теоретико-методологічні засади адміністративної відповідальності за порушення встановлених законом заборон щодо одержання подарунків в Україні та закордоном;
- виокремити особливості адміністративної відповідальності за порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків;
- розкрити поняття та ознаки юридичного складу порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків;
- з'ясувати особливості об'єкта та об'єктивної сторони складу порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків;
- розкрити правовий зміст поняття «подарунок» у співвідношенні до поняття «неправомірна вигода» як сумісних понять через систему ознак часткового співпадіння;
- охарактеризувати особливості суб'єкта, суб'єктивної сторони порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків;

- визначити на основі аналізу судової практики найпоширеніші правозастосовчі проблеми, що виникають під час притягнення до адміністративної відповідальності за порушення встановлених обмежень щодо одержання подарунків;

- з'ясувати порядок адміністративного провадження щодо порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків;

- дослідити зарубіжний досвід притягнення до відповідальності публічних посадових осіб за порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків;

- сформулювати пропозиції удосконалення антикорупційного та адміністративного законодавства в частині притягнення до відповідальності за порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків.

Корисним є твердження наведені автором за результатом вивчення міжнародного досвіду декларування подарунків.

Автор влучно наводить приклади такої процедури закордоном. Так, в деяких країнах діють норми відповідно до яких публічні посадові особи зобов'язані декларувати не лише активи, доходи та фінансові зобов'язання, але й приватні інтереси та одержані подарунки, формуючи таким чином, механізм запобігання виникнення корупційних правопорушень.

Автор обґрунтовано стверджує про те, що обов'язковому декларуванню підлягають ті подарунки, які вручаються і приймаються безпосередньо або побічно в зв'язку з виконанням посадовою особою державно-владних функцій (ст. 71-72).

З аналізу дисертації видно, що автор достатньо велику увагу приділив понятійно-категоріальному апарату, зокрема, тим поняттям, які потребують належного уточнення в законодавстві та в юридичній літературі. Насамперед, уточнюються такі поняття, як «антикорупційні вимоги, заборони та обмеження», «подарунок», «загальновизнанні уявлення про гостинність», «заборонені подарунки», «ділові подарунки». При цьому автор визначив, що загальновизнані уявлення про гостинність стосуються тих подарунків, які можуть стосуватися ділових дарунків (сувеніри), і проявів гостинності

(запрошення на каву або вечерю, подарунки, одержані від знайомих з нагоди, наприклад, дня народження, загальноновизнаного чи релігійного свята) у скромних масштабах, які широко використовують для налагодження добрих ділових відносин і зміцнення робочих стосунків (ст. 92-93).

Таким чином, з урахуванням зазначеного можна стверджувати, що новизна дисертації виявляється як у самому підході до досліджуваних проблем, так і у запропонованому розв'язанні конкретних питань.

Обґрунтованість наукових положень дисертації та достовірність одержаних результатів підтверджена теоретичною та методологічною базою дослідження, критичним аналізом та узагальненням праць вітчизняних та зарубіжних вчених, комплексним аналізом чинного законодавства, а також проектів нормативно-правових актів, що стосуються тематики дослідження.

Так, автор удосконалив визначення поняття мотиву порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунку як особистої зацікавленості, що в першу чергу полягає у отриманні особами, уповноваженими на виконання функцій держави та органів місцевого самоврядування, доходів у вигляді грошей, іншого майна, в тому числі майнових прав, пільг, переваг, привілеїв, послуг майнового характеру, результатів виконаних робіт безпосередньо або своїм близьким чи третім особам, які пов'язані бізнес-інтересами чи дружніми стосунками (ст. 25)

Крім того, під час дослідження було використано широкий спектр як загальних, так і спеціальних методів і прийомів наукового пізнання, застосування яких дозволило всебічно проаналізувати об'єкт дослідження, а саме: діалектичний метод наукового пізнання державно-правових явищ, методи аналізу та синтезу, метод системного аналізу, системно-структурний, структурно-функціональний, історико-правовий, логіко-семантичний, порівняльно-правовий, формально-юридичний, логіко-нормативний методи, а також соціологічні та статистичні методи тощо (С. 26-27). Усі ці методи автор застосовував у взаємозв'язку та взаємодії, відповідно до поставленої мети та завдань, об'єкта та предмета дослідження.

Наукова та практична значущість отриманих результатів підтверджена відповідними актами впровадження та полягає в тому, що сформульовані в дисертації теоретичні положення, висновки та пропозиції використовуються: по-перше, у правотворчій діяльності – при підготовці змін і доповнень до КУпАП, Закону України «Про запобігання корупції», «Національне антикорупційне бюро»; у навчальний процес – для викладання навчальних дисциплін «Адміністративна діяльність» “Адміністративне право України”, “Адміністративний процес”, “Адміністративно-деліктне право”, а також підготовки навчальних посібників, лекцій, методичних рекомендацій та розділів підручників для курсантів вищих навчальних закладів МВС України; у правозастосовчій діяльності – у системі занять зі службової підготовки поліцейських.

Наукові положень, висновки та рекомендації дисертації достатньо повно викладені в авторефераті та опублікованих працях. Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених ВАК України вимог.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертаційному дослідженні, досить повно викладено в 11 опублікованих автором працях.

Оформлення дисертації та автореферату дисертації Ращупкіна С.В. відповідає тим вимогам, які висуваються до такого роду робіт. Зокрема, слід відмітити, що структурно дослідження побудовано логічно, розділи і підрозділи взаємопов’язані між собою.

Вибрана структура дисертації дозволила автору послідовно і системно проаналізувати широкий спектр питань які стосуються адміністративної відповідальності за порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків. При розбитті розділів основного тексту на підрозділи автором дотримані правила пропорційності, непересіченості, взаємовиключення і неперервності. Автор послідовно виклав матеріал, в

основному правильно співвідносячи загальні та конкретні питання, сформулював необхідні наукові дефініції.

Мета і завдання, визначені автором у вступі, відповідають змісту дослідження та загальним висновкам, а всі висновки та рекомендації, зроблені автором, об'єднані провідною ідеєю – удосконалити антикорупційне законодавство в частині регулювання порядку одержання подарунків.

В цілому дисертаційне дослідження виконане на належному рівні.

Разом з тим, аналіз дисертації та автореферату дисертації дає підстави зробити наступні зауваження та рекомендації:

По-перше, дисертанту варто було більше уваги приділити деталізації питання розмежування дозволених подарунків та заборонених подарунків, зокрема проведення відмежування від неправомірної вигоди (ст. 161-162)

По-друге, у цілому автор вдало розкрив принципи адміністративної відповідальності за порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків, проте слід зосередити більше увагу на принципі транспарентності за пропозицією автора (ст. 46-47).

По-третє, автор наводить перелік певних проблем кваліфікації у справах про порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків в частині відсутності єдиного підходу у судовій практиці щодо відмежування одержання подарунків від неправомірної вигоди через призму встановлення мотиву прийняття подарунку, що на думку автора, не завжди носить корисливий характер на відміну від неправомірної вигоди, що має також і спеціальну мету, що є достатньо суперечливим (ст. 194-195).

По-четверте, дисертант, на мою думку, не в повній мірі розкрив механізм запобігання одержання подарунків.

Підсумовуючи викладене, необхідно зазначити, що наведені вище критичні зауваження та рекомендації стосуються дискусійних питань, певної неповноти та непослідовності розгляду окремих питань теми дисертації і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження, яке

має науково-теоретичне і практичне значення, містить наукові положення, які являють нові підходи до вирішення конкретного наукового завдання.

Таким чином, можна зробити загальний висновок, що дисертаційне дослідження Рощупкіна Сергія Вікторовича «Адміністративна відповідальність за порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків» відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», а її автор заслуговує на присвоєння йому наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор

завідувач кафедри державно-правових дисциплін

та адміністративного права

Центральноукраїнського державного педагогічного

університету імені Володимира Винниченка

Є.Ю. Соболя

